

1

1er décembre 1416, Combret. - testament d'Antoine de Roquefeuil.

Archives nationales, T 1176/2.

In nomine Domini nostri Jesus Christi, amen. Anno incarnationis ejusdem millesimo quadringentesimo sextodecimo, illustrissimo principe domino Karolo Dei gratia rege Franciae regnante, scilicet die prima //2 mensis decembris, quoniam nemo in carne positive mortem evadere valet, qui divinum possit effugere judicium coram summo judice, cui et coram quo quilibet de factis suis propriis redditurus est rationem, et quia nil est certius //3 morte, licet ejus hora penitus ignoretur, idcirco ad noticiam cunctorum tam presentium quam futurorum perveniat quod nos, Anthonius de Ruppefolio, dominus de Ruppefolio, de Blancaforti, de Combreto et Combornanthensi, diocesis Vabrensis, in nostra //4 bona, sana et recta memoria, prudentia et intellectu, Dei gratia existentes et constituti ac recte loquentes cogitantes de extremis, ultimum judicium pertimentes, cupientes et affectantes salutis animae nostre providere et de nobis //5 bonisque, rebus et iuribus nostris disponere et ordinare, ne de eisdem post finem nostrum inter nostros liberos, posteros seu successores, lis aliqua seu questio oriatur, nostrum ultimum testamentum nuncupativum nostram continens ultimam //6 voluntatem nuncupativam facimus, disponimus, condimus et ordinamus in modum qui sequitur infrascriptum.

In primis siquidem reddimus, offerimus, tradimus et comendamus animam nostram corpusque nostrum illi altissimo creatori qui //7 pro redemptione humani generis subire tormentum voluit in patibulo vere crucis, et beate Marie, ejus genitori, virginis gloriose, totique curie celesti. Et volumus, jubemus, disponimus atque ordinamus quod, tostiens quostiens ac //8 ubicumque nos mori contingere, corpus nostrum cepelliatur infra ecclesiam beati Francisci fratrum minorum conventus Amiliiani diocesis Ruthenensis, in qua ecclesia cepulta sunt et hinumata ossa dominorum parentum nostrorum condam. //9 Et si contingebat nos mori vel decedere in tali loco quo de facto in dicta ecclesia dictorum fratrum minorum

*Emotor
Nantense*

2

[cepeliri] comode corpus nostrum non posset, volumus et ordinamus quod cepelliatur et ecclesiastice cepulture tradatur in //10 ecclesia in qua nos mori seu decedere contigerit, et deinde infra tres annos a die obitus nostri, inanthea [...] dictum corpus nostrum translatetur infra dictam ecclesiam fratrum minorum Amiliani.

Et accipimus de bonis, //11 rebus et juribus nostris pro salute et remedio anime nostre ut sequitur. Primo, legamus omnibus presbiteris qui funus nostrum associabunt (?) ad ecclesiasticam cepulturam cuilibet eorum tres grossos argenti //12, et quod accipient illa die et in translatione corporis nostri unum prandium, et fiat pitancia dictis fratribus dicti conventus. Item volumus et ordinamus quod in die obitus nostri intersint centum presbiteri quibus illa die placeat //13 Deum pro anima nostra et parentum nostrorum cenam rogare, missas celebrare et alia divina officia dicere et infundere prout pro mortuis est fieri consuetum. Et legamus cuilibet eorum tres grossos argenti cum refectione //14 condecenti. Item volumus et ordinamus quod in die novene obitus nostri alii centum presbiteri quibus illa die placeat Dominum nostrum Jesum Christum pro anima nostra et condam parentum nostrorum rogare, //15 missas celebrare et alia divina officia dicere et facere prout pro mortuis est fieri consuetum. Et legamus cuilibet eorum alias tres grossos argenti cum refectione condecenti. Item volumus et ordinamus quod in //16 capite anni obitus nostri fiat unum anniversarium in quo intersint alii centum presbiteri, quibus placeat Deum pro anima nostra et dominorum parentum nostrorum condam rogare, missas celebrare et alia divina officia //17 dicere et facere sicut pro mortuis est fieri consuetum ; et legamus cuilibet eorum tres grossos argenti cum refectione condecenti, et etiam prandium fratribus dicti conventus condecens. Et volumus et ordinamus //18 quod in die cepulture nostre, si comode fieri potest, alias in die translationis corporis nostri, induantur tresdecim pauperes panni nigri lane,⁽¹⁾ scilicet quilibet de una tunica et uno capucio. Item volumus et ordinamus quod //19 in die novene obitus nostri induantur viginti quinque pauperes ejusdem panni et ejusdem coloris. Item legamus dicto conventui fratrum minorum Amiliani sexaginta florenos auri semel tantum exsolvendos, //20 et quod dictus conventus teneatur celebrare qualibet (?) in ecclesia dicti conventus per unum sacerdotem missas pro anima nostra et nostri generis. Item legamus fratrum predictorum et //21 caralamitorum dicte ville Amiliani cuilibet conventui centum solidos Turonensis semel exsolvendos. Item legamus monasterio monialium dicte ville Amiliani fondato per hospicium de Arpajone centum solidos Turonensis semel solvendos. //22 Item legamus conventui sorrorum minorum dicte ville Amiliani sexaginta solidos Turonensis semel solvendos. Item legamus conventui fratrum minorum ville Sancti Africani centum solidos Turonensis semel exsolvendos. Item legamus //23 conventui fratrum

Augustinorum Sancti Romani de Tarno centum solidos Turonensis semel exsolvendos. Item legamus fratri Guillermo Fabri, augustino dicti conventus Sancti Romani de Tarno, amore Dei, ultra legatum factum docto //24 conventui, decem florenos auri. Item legamus amore Dei magistro Ramundo Maudi, magistro in sacra pagina dicti conventus Amiliani, ultra dictum legatum factum dicto conventui, decem florenos auri semel exsolvendos. Item legamus //25 conventui fratrum minorum Rodone centum solidos Turonensis semel solvendos. Item legamus conventui fratrum caralamitarum dicte civitatis Rodone viginti solidos Turonensis semel solvendos. Item volumus et ordinamus quod cappella-//26-nie fondate olim et ordinate per nobilem Johannem de Ruppefolio in dicto castro de Combreto prout ordinavit et legavit solvatur. Item legamus conventui fratrum minorum ville Giniaci centum solidos Turonensis semel solvendos. Item //27 legamus monasterio conventui Sancti Guillermi de Desertis viginti quinque florenos auri semel solvendos pro uno obitu et volumus quod dictum monasterium et monachi ejusdem teneantur facere unum obitum pro anima nostra et tostius //28 nostri generis quolibet anno, tali die qua ab hoc seculo nos migrare contingerit. Item legamus operi ecclesiarum dicti loci de Combreto et Sancti Johannis de Brolio, cuilibet dictarum ecclesiarum, centum solidos Turonensis //29 semel solvendos. Item legamus operibus ecclesiarum Sancti Michaelis de Robiaco, de Saltheris, de Durbia, de Luco, de Cantobrio, de Sancta Cruce ^{Sancte heres} dal Ga, de Olmessacio, de Pogeto, de Vendemiano, de Sancto Baudilio, de Sancto Amancio, //30 et omnibus aliis operibus ecclesiarum parochialium terre nostre, cuilibet ecclesie, viginti solidos Turonensis semel solvendos. Item legamus ultra predicta opperi Sancte Crucis de Alga centum solidos Turonensis semel solvendos. //31 Item legamus dominis monachis monasterii Sancti Petri de Naito pro uno obitu, viginti quinque florenos auri semel solvendos, et volumus ac jubemus quod quolibet anno, tali die qua nos mori contigerit, ipsi teneantur celebra-//32-re unum sollempne cantar pro anima nostra et dominorum condam parentum nostrorum. Item legamus operi ecclesie sive capelle beate Marie Orientis prope Combretum triginta solidos Turonensis semel solvendos. Item //33 plus legamus dicte ecclesie beate Marie de Oriente unum calicem et unam patenam argenti ponderantem unam marcham argenti. Item legamus pro celebrando pro anima nostra et nostri generis condam //34 tres milia missas, centum florenos auri semel exsolvendos.

Item volumus et ordinamus quod heres noster infrascriptus solvat et solvere teneatur omnes layssas et omnia legata testamentorum nostrorum antecessorum //35 nostrorum, in speciali domini patris ⁽²⁾ ultimo defuncti, et omnia alia debita et foreffacta que ipsi debent et nos debemus prout continetur in eorum testamentis ultimis vel aliis apparere poterint. Item volumus et ordinamus //36 quod persone infrascripte contententur de hiis que

*avii et avie domine Helene de Castranova condam
nostrorum condam*

*Saltheris
de Alga*

4

eis tenemur et eis exsolvantur ut sequitur. Primo, Deodato Causacii, ea que nos debemus fratri suo condam Arnaudo Causacii prout constabit vel apparebit per //37 instrumentum et bilhetas, computato et deffalquato que eidem exsolvimus. Item, Johanni Godonis Sancti Africani, octo libras Turonensis, prout continetur in suo libro manu nostra propria scripto. Item, Brengario de Rivo Amiliani, ea que //38 apparebunt per suum librum, per instrumentum vel bilhetas. Item, Bernardo del Orado Montispessulani, sex viginti et duas libras et medium Turonensis quas sibi debemus et de quibus fidejussit pro nobis dictus //39 Brengarius de Rivo. Item, Rigaudo de La Vernha, quingentas libras Turonensis in quibus sibi tenemur. Item, priori de Cantobrio, ea que apparebit deberi per bilhetam. Item, Guillermo Johani de Cantobrio, ea que apparebit //40 per bilhetam sibi deberi. Item, Johanni Sartori de Ruthena, illud quod apparebit per quendam cartellum scriptum et factum de nostra manu. Item, brodatori dicte ville de Ruthena, illud quod apparebit in suo libro scripto de nostra //41 manu. Item, Ylario Guasquet, sartori ville de Ca[...], illud quod apparebit per bilhetam scriptam manu nostra. Item, legamus amore Dei pro pauperibus filiabus marchandis nostre terre, quinquaginta florenos auri dandos //42 [.....] vel illis cui seu quibus exceutores nostri infrascripti cognoscebunt et melius erit ad eorum arbitrium faciendum. Item, volumus et ordinamus quod omnia legata nostra de quibus [.....] solvantur //43 infra quinque annos a die obitus nostri inanthea computandos.

Item, legamus nobili Dalphine de Arpajone, uxori nostre, ad vitam suam quamdiu vixerit in honesta viduitate et in [.....] //44 voluerit et fructus Rocafoliensis per nos eidem in instrumentis matrimonialibus assignatos accipere noluerit, videlicet omnes et singulos fructus, usufructus, redditus, census, proventus, laudimia et [emolumenta?.....] //45 quocumque sint, que nos habemus et habere debeamus in castro predicto de Combretto et de Ruppefoiali et eorum pertinenciis ; et etiam in casu quo stare noluerit insimul cum prenominato herede et [.....] //46 legamus ut supra eidem omnes dictos fructus et usufructus ut supra, absque tamen alienacione proprietatis. Et post ejus mortem volumus quod dicti usufructus proprietati et heredi meo infrascripto pleno jure revertatur.

//47 Item, legamus jure institutionis Brengario, filio nostro legitimo et naturali, quem volumus et ordinamus ingredi religionem sancti Johannis Jerosolamitani, tres milia florenos auri, in quibus quidem tribus milibus florenis //48 auri dictum Brengarium filium nostrum heredem nostrum particularem facimus, nobis instituimus et expresse ore nostro proprio nuncupamus et appellamus ; et cum dictis tribus mille florenis auri volumus ipsum fore contentum //49 et bene paccatum de omnibus et singulis bonis, rebus et juribus nostris, ita quod in eisdem nil aliud vel amplius petere, exhigere, consequi vel habere possit racione

5

vel occasione legittime seu supplementi legature, //50 ac debiti bonorum subsidii frayresche falcidie carte trabelliavice (sic) vel alias quovis modo et ex causa seu causis quibuscumque. Quos siquidem tres milia florenos auri eidem exsolvi volumus per terminos et soluciones //51 sequentes : videlicet quolibet anno centum florenos auri tam diu continue, donec et quousque de predictis tribus milibus florenis auri fuerit eidem plenarie et integre satisfactum.

Item, legamus jure institutionis Anthonio, //52 filio nostro legittimo et naturali, sex milia florenos auri, in quibus quidem sex milibus florenis auri dictum Anthonium filium nostrum heredem nostrum particularem nobis facimus, instituimus et expresse ore nostro proprio nuncupamus //53 et appellamus. Et cum dictis sex milibus florenis auri volumus ipsum fore contentum et bene paccatum de omnibus et singulis bonis, rebus et juribus nostris, ita quod in eisdem nil aliud vel amplius petere, exigere, consequi vel habere //54 possit, ratione vel occasione legittime seu supplementi legittime ac debiti bonorum subsidii frayresche falsidie carte trabelliavice vel aliis quovismodo et ex causa seu causis quibuscumque ; quos quidem sex mille florenos auri //55 eidem Anthonio, filio nostro, exsolvi volumus per terminos et soluciones sequentes, videlicet anno quolibet duscentos florenos auri, tam diu quamdiu, donec et quousque in eisdem satisfactum fuerit.

Item, legamus jure institutionis //56 Helene, filie nostre legittime et naturali, octo milia florenos auri, in quibus quidem octo milibus florenis auri ipsam Helenam filiam nostram heredem nostram particularem nobis facimus, instituimus et expresse ore nostro //57 proprio nuncupamus et appellamus. Et cum dictis octo milibus florenis auri volumus ipsam fore contentam et bene paccatam de omnibus et singulis bonis, rebus et juribus nostris, ita quod in eisdem nil aliud vel amplius petere, exigere //58 consequi vel habere possit ratione vel occasione legittime seu supplementi legittime ac debiti bonorum subsidii frayresche, falcidie carte trabelliavice vel aliis quovismodo et ex causa seu causis quibuscumque. Quos siquidem //59 octo milia florenos auri eidem Helene, filie nostre solvere volumus per hos terminos et soluciones, videlicet quolibet anno duscentos florenos auri, quousque de dictis octo milibus florenis auri fuerit eidem satisfactum.

Item legamus //60 jure institutionis Johanne, filie nostre legittime et naturali, sex milia florenos auri, in quibus sex milibus florenis auri dictam Johannam filiam nostram heredem nostram particularem nobis facimus, instituimus et expresse ore nostro //61 proprio nominamus, nuncupamus et appellamus. Et cum dictis sex milibus florenis auri dictam Johannam, filiam nostram, volumus fore contentam et bene paccatam de omnibus et singulis bonis, rebus et juribus nostris, ita quod in //62 eisdem nil aliud vel amplius petere, exigere, consequi vel habere possit, ratione vel occasione legittime seu supplementi legittime ac

debiti bonorum subsidii frayresche, falcidie carte trabelliavice vel aliis quovismodo //63 et ex causa seu causis quibuscumque.

Item volumus et ordinamus quod Catharina, filia nostra legitima et naturalis, ^{monialem} ingrediatur religionem⁽³⁾, et legamus eidem, jure institutionis pro penceione quolibet anno et in sustentacione vite //64 sue, quamdui vixerit in humanis et ingressa fuerit religionem, viginti quinque florenos auri et unum lectum munitum et alia jocalia prout moniales quando ingrediuntur religionem habere debent et consueverunt. Et in //65 predictis dictam Catharinam filiam nostram heredem nostram particularem nobis facimus et expresse ore nostro proprio nominamus, nuncupamus et appellamus; et in predictis viginti quinque florenibus auri sibi ut premissum est //66 singulis annis postquam religionem ingressa fuerit solvendis et aliis supradictis volumus ipsam fore contentam et bene paccatam de omnibus et singulis bonis, rebus et juribus nostris, ita quod in eisdem nil aliud vel amplius petere, //67 exigere, consequi vel habere possit, ratione legitime aut supplementi legitime ac debiti bonorum subsidii frayresche, carte trabelliavice falcidie vel aliis quovismodo et ex causa seu causis quibuscumque.

Item legamus jure //68 institutionis postumo seu postume nobis ex ventre dicte nobilis Dalphine uxoris nostre nascituro seu nasciture, si que nobis nasquatur et ad lucem pervenerit, casu quo nasquatur postumus, eidem legamus tres milia florenos //69 auri boni ponderis et cugni Francie eidem quolibet anno centum florenos auri solvendos, et casu quo fuerit postuma, volumus et ordinamus quod ingrediatur religionem monialem et legamus eidem pro penceione et in sustentacionem //70 vite sue viginti quinque florenos auri solvendos eidem quolibet anno postquam religionem ingressa fuerit, necnon et unum lectum munitum et alia jocalia que debent habere moniales quando religionem intrant. In quibus predictis //71 per nos eidem postumo seu postume legatis ipsos postumum seu postumam et quemlibet eorum heredes nostros particulares nobis facimus et expresse ore nostro proprio nominamus, nuncupamus et appellamus; et cum predictis //72 volumus ipsos fore contentos et bene paccatos de omnibus et singulis bonis, rebus et juribus nostris, ita quod in eisdem nil aliud vel amplius petere, exigere, consequi vel habere possit, ratione legitime aut supplementi legitime //73 ac debiti bonorum, subsidii frayresche, carte trabelliavice falcidie vel aliis quovismodo et ex causa seu causis quibuscumque.

Item legamus domine de Benezone, pro serviciis per ipsam nobis et nostris impensis, quadraginta florenos //74 auri semel tantum sibi solvendos. Item legamus Johanni de Terrone pro serviciis per ipsum nobis et nostris impensis, triginta florenos auri sibi semel solvendos. Item legamus Hugoni Pruneti, pro serviciis per ipsum nobis impensis, //75 triginta

X

florenos auri eidem semel solvendos. Item legamus Roberto Blacgerii, pro serviciis per ipsum nobis factis, viginti florenos auri semel sibi exsolvendos. Item legamus Brengario Sobreville, pro serviciis per ipsum nobis factis, viginti //76 florenos auri sibi semel exsolvendos. Item legamus Johanni Brengarii alias Calatorio, pro serviciis per ipsum nobis impensis, viginti florenos auri sibi semel exsolvendos. Item legamus amore Dei, domino Petro Luppeti, presbitero, viginti quinque //77 florenos auri sibi semel tantum solvendos. Item legamus amore Dei domino Ramundo Aunia, presbitero, viginti quinque florenos auri sibi semel exsolvendos. Item legamus amore Dei domino Petro Benedicti, presbitero, quindecim florenos //77 auri semel sibi exsolvendos.

In omnibus vero et singulis universis bonis aliis rebus et juribus nostris mobilibus et immobilibus, presentibus et futuris quecumque, qualiacumque et quantacumque et ubicumque sint et erunt, et quocumque nomine //78 scenceantur, heredem nostrum nobis universalem facimus, instituimus et expresse ore nostro proprio nominamus, nuncupamus et appellamus, Johannem de Ruppefolio, filium nostrum legitimum et naturalem, quem volumus teneri ad solvendum et subsi-//79-tandum legata nostra predicta debitaque et forefacta nostra et nostrorum predecessorum, si que post mortem nostram apparuerint manifesta. Et si dictus Johannes, filius et heres noster, decesserit infra pupillarem etatem, vel alias quandcumque //80 sine liberis vel liberis ex se et de legitimo matrimonio procreato seu procreatis, nato seu natis, substituimus ei sic descedenti dictum Anthonium de Ruppefolio, filium nostrum, si habilis existebat et religionem ingressus non fuerat. Verum //81 si dictus Anthonius religionem ingressus fuerit vel mori et descedere ipsum contingit infra pupillarem etatem vel alias quandcumque sine liberis vel liberis ex se et de suo legitimo matrimonio procreato seu procreatis, nato seu //82 natis, substituimus ei sic descedenti Brengarium de Ruppefolio, filium nostrum supradictum legitimum et naturalem, si habilis est et religionem ingressus non fuerit. Et si contingebat ipsum Brengarium filium nostrum non habilem fore //83 vel religionem ingressisse aut in pupillarem etatem aut alias quandcumque sine liberis vel liberis ex se et de legitimo matrimonio procreato seu procreatis, nato seu natis descedere, substituimus eidem sic descedenti dictam Helenam, filiam //84 nostram legitimam et naturalem supradictam. Et si hujusmodi ultima substitutio locum sibi vendicaret et dicta Helena filia nostra decesserit in pupillari etate vel alias quandcumque sine liberis vel liberis ex se et de legitimo matrimonio //85 procreato seu procreatis, nato seu natis, substituimus ei sic descedenti dictam Johannam filiam nostram legitimam et naturalem. Et si dicta Johanna filia nostra decesserit in pupillari etate vel alias quandcumque sine liberis vel liberis //86 ex se et de suo legitimo matrimonio procreato seu procreatis, nato seu natis, substituimus eidem

sic descendenti Catharinam, filiam nostram legittimam et naturalem supranominatam, si non erat ingressa religionem. Et si dicta Catharina //87 filia nostra ingressa fuerit religionem vel ipsam descendere in pupillari estate vel alias quandocumque sine libero vel liberis ex se et de suo legitimo matrimonio procreato seu procreatibus, nato seu natis, substituimus eidem sic descendenti //88 postumum seu postumam nobis ex ventre dicte Dalphine uxoris nostre nasciturum vel nascitaram, si qui nobis nascatur ; et ipso vel ipsis non estante vel non stantibus vel religionem ingresso vel ingressa aut illum vel illos postumum //89 seu postumam descendere contingerit infra pupillarem etatem vel alias quandocumque sine libero vel liberis ex se de legitimo matrimonio procreato seu procreatibus, nato seu natis, substituimus eis sic descendentibus nobilem dominum Hugonem //90 de Arpajone, militem, et post ejus mortem, heredem suum universalem. Et si hujusmodi ultima substitucio locum sibi vendicaret, volumus et ordinamus quod dictus dominus de Arpajone et ejus heres teneantur portare arma nostra //91 indivisa medium per medium cum armis suis de Arpajone. Item volumus et ordinamus quod heres noster supradictus teneatur etiam portare nomen et cognomen nostrum et arma nostra de Ruppefolio et de Blancaforti indivisa //92 medium per medium.

Exequatores vero hujus veri presentis et ultimi testamenti nostri facimus, constituimus et esse volumus reverendum in Christo patrem dominum abbatem Nauthensem et gardianum fratrum minorum conventus Amiliani //93 qui nunc sunt seu pro tempore erunt, et religiosum virum fratrem Ramundum Mandini, magistrum in sacra pagina supranominatum, et nobilem Marquesium de Mandagoto, dominum de Monnario, et eorum quemlibet insolidum, ita //94 quod no sit melior condicio occupantis, dantes et concedentes dictis nostris excequitoribus aut uni vel duobus vel omnibus insimul et eorum cuiilibet insolidum plenam et liberam potestatem ac speciale mandatum solvendi et solvere faciendi //95 debita nostra, helemosinas et legata, et generaliter omnia alia per nos supra disposita et facta de bonis et rebus nostris, et hanc nostram ultimam voluntatem excequendi et accipiendi, vendendi et alienandi eorum propria auctoritate tantum de bonis //96 nostris unde possint integraliter predicta facere et completere legata predicta et predecessorum nostrorum, et heredem nostrum supradictum ad predicta omnia et singula complenda et tenenda compellendi prout eis et eorum cuiilibet insolidum visum //97 fuerit, de eorum legalitate confidentes.

Hoc est autem nostrum ultimum testamentum nuncupativum et nostra ultima voluntas⁽⁴⁾, quod et quam laudamus, approbamus, emologamus, ratificamus et penitus confirmamus, et modis omnibus quibus medius de jure valere //98 poterit et debet valere, volumus et jubemus. Et si non valet aut valere non potest jure ultimi testamenti seu ultime

9

voluntatis nostre, volumus saltem et mandamus quod valeat jure codicillorum epistole vel simplicis donationis habite inter //99 vivos vel cuiuslibet alterius ultime voluntatis nostre ; preterea cassamus, rumpimus, irritamus penitus et annullamus omnia alia testamenta, codicilos, donationes causa mortis et quascumque alias ultimas voluntates nostras, si que, quos vel quas olim secius //100 ordinavimus vel condidimus cujuscumque tenoris existant, et ea, eos et eas nullius valoris esse volumus, isto nostro presenti et ultimo testamento semper in suo robore duraturo. Et rogamus omnes testes inferius nominatos hicque presentes ut de premissis //101 omnibus universis et singulis in hoc nostro presenti et ultimo testamento contentis sint recordes et veri testes. Rogamus etiam te, Petrum Monachi, notarium publicum infrascriptum, receptorem hujus nostri presentis et ultimi testamenti, ut de hoc //102 nostro presenti et ultimo testamento, facias et conficias tot publica instrumenta quod a te erunt petita ab illis quibus dictum pertinuerit testamentum vel in partem [...] ; insuper et tibi dicto notario supra et infrascripto conce-//103-dentes quod hoc presens nostrum et ultimum testamentum et contenta in ea possit et possint dictari, reffici, corrigi et emendari ac etiam meliorari et refformari cum consilio, correctione et dictamine [peritorum ?], licet [...] esset grossatum //104 et in publicam formam confectum et in judicio productum semel et pluries et toties quostiens opus et necesse erit per te notarium supra et infrascriptum visum fuerit, ad eo ut contenta in eo in judicio et extra juris efficaciam //105 obtinenant et vigorem facti, tamen substancia in aliquo non mutata.

Acta fuerunt hec infra castrum predictum de Combreto, dicte diocesis Vabrensis, in camera que est in capite turellis, et fuerunt testes presentes voccati et //106 rogati per dictum dominum testatorem magister Petrus de Pena alias Ferrandi, baccallarius in legibus, Guillermus de Sancto Iverio, nobilis Johannes de Terrone, Jacobus de Lautrico, Petrus Raymundi, Petrus Peylerii, dicti castri //107 de Combreto, Durantus Guitbaldi, mansi de Pavissas, Guillermus de Pons, mansi de Boriis, Jacobus Montelh, mansi de La Lavanha, Guillermus Amiliani, mansi de La Grandaudia, Brengarius de Lautrico mansi del Perie, Guillermus //108 de Sancto Iverio mansi de Las Conquas, et magister Patrus Monachi, dicti castri de Combreto, notarius auctoritate regia publicus vitafunctus, qui de premissis requisitus dum vitam agebat in humanis instrumentum in notam recepit //109 et in suis libris et originalibus prothocollis inseruit et scripsit ; quo siquidem magistro Petro Monachi [...] pervento dictum instrumentum grossare non potuit ; ^{et aperte} ego Petrus Monachi ejus filius eadem auctoritate regia notarius //110 cui libri, note et prothocolla dicti defuncti notarii domini genitoris mei fuerunt collati et concessi, et ex licencia et auctoritate michi atributa et concessa per nobilem et potentem virum Guillermum de Stanno, militem, dominum locorum

//111 de Viano et de Bessano, cambellanum domini nostri Franciae regis ejusque
senescallum senescallie Ruthenensis, cum suis patentibus et appertis litteris in papiro scriptis
ab eodem domino senescallo obtentis suoque signo et sigillo propriis signatis //112 et
sigillatis, quarum litterarum tenor sequitur et est talis : Guillermus de Stanno, miles, dominus
locorum de Viano et de Bessano, cambellanus domini nostri Francie regis ejusque
senescallus Ruthenensis, discreto viro magistro Petro //113 Monachi, notario regio, habitatori
castri de Cobreto,⁽⁶⁾ Ego relatu vestri et nonnullorum aliorum fidei dignorum precepimus
quod magister Petrus Monachi notarius regius predicti castri dicte nostre senescallie, nuper
dies suos clausit extremos, haberet //114-que libros, notas et prothocolla tam per se sumpta
quam etiam ex collatione per predecessores nostros eidem condam magistro Petro Monachi
aliorum notariorum regiorum vitafunctorum facta, sintque plures persone qui de instrumentis
dictorum //115 librorum, notarum et prothocollorum ipsorum notariorum vitafunctorum
indigent ad conservationem jurium earum ad nosque nomine regio et ex nostro officio nomine
regio collatio librorum, notarum et prothocollorum pertineat et speciet, idcirco //116 de vestri
scientia, industria, probitate et sufficientia merito confidentes, consideratoque etiam quod
dictus magister Petrus Monachi erat pater vester, predictos libros, notas et prothocolla et alios
quoscumque publicos actus tam per se sumpta //117 quam alias ut premissum est, ex
collatione nostrorum predecessorum eidem condam facta, damus, collamus et conferimus per
presentes, dantes et concedentes harum tenore vobis plenam licenciam et liberam potestatem
ac speciale et generale //118 mandatum dictos libros, notas et prothocolla tenendi, regendi et
gubernandi, instrumentaque ab eisdem extrahendi et grossandi seu extrahi et grossari
faciendi, supplendo abbreviaturas et los et ceteras ad modum per ipsum notarium condam //119
supplere consuetum, vestroque signo publico signandi et personis quibus expedierit reddendi
et deliberandi, satisfacto vobis de selario moderato, et alias faciendi que in talibus fieri
pertinent et incubunt. Datum et actum in villa Amiliani //120 sub sigillo et scripsione nostris
propriis, die vicesima octava mensis maii, anno incarnationis Domini millesimo
quadragesimo quadragesimo tertio⁽⁷⁾. De mandato mei domini senescalli, Dastrex,
notarius regius hoc presens //121 publicum instrumentum in istis duabus pergameni peciis
semel cum filo albo sutis, quarum prima pergameni pecia incipit in sui secunda linea a
principio computanda «mensis» et finit in eadem «tercius» ; dicta vero pergameni pecia
incipit //122 in sua ultima linea «debita» et finit in eadem «bonis» ; presens vero pergameni
pecia incipit sui prima linea «nostris» et finit in eadem «visum», et ante actum finit «mutata»
a dicta originali nota ; requisitus per partem nobilis Johannis de Ruppe //123-folio, heredis in
presenti instrumento nominati, et pro parte ejusdem abstraxi manuque mei propria scripsi et
(8) d'Estang

facta diligentia collatione cum originali dicte note, signo meo quo in meis publicis instrumentis per me receptis utor, sequenti signavi //124 in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum. (renvois) ⁽¹⁾ : scilicet ; ⁽²⁾ : avii et avie domine Helene de Castronovo nostrorum condam ; ⁽³⁾ : monialem ; ⁽⁴⁾ : nuncupativa ; ⁽⁵⁾ : idcirco ; ⁽⁶⁾ : salutem ; ⁽⁷⁾ : d'Estang.

T^{*} /1176, fol. 66v-67v.

Quictancia et recognitio magnifici et potentis //2 viri domini Johannis de Ruppefolio, militis.

//3 In nomine Domini amen. Anno incarnationis ejusdem millesimo quadragesimo
 quinquagesimo septimo // 4 et die vicesima quinta mensis februarii, illustrissimo principe //5 et
 domino nostro domino Karolo Dei gratia rege Francorum regnante, //6 noverint universi quod, apud
 castrum Sancti Saturnini, Vabrensis //7 diocesis et senescalliae Ruthenensium, et in diversorio Petri
 Aygarni (?), //8 hostalerii dicti castri, in meique notarii publici et testium //9 infrascriptorum
 presentia, existens et personaliter constitutus nobilis //10 Anthonius de Ruppefolio, scutiffer, filius
legitimus //11 et naturalis ac heres particularis magnifici et potentis //12 viri domini Anthonii de
Ruppefolio domini, condam patris sui, //13 non deceptus ulla vi, metu, dolo, fraude, suazione //14 vel
 suggestione alicujus persone, sed gratia et ex //15 sui certa scientia et spontanea voluntate, pro se
 suisque //16 omnibus heredibus et successoribus universis presentibus et futuris, in //17 et cum hoc
 eodem instrumento firmiter perpetuo valituro, recognovit //18 et in veritate confessus fuit quia rey
 veritas sic se h [...] //19 se habuisse et realiter numerando recepisse in mei notarii //20 publici et
 testium infrascriptorum presentia, de nibili et potente viro //21 et domino domino Johanne de
Ruppefolio, milite, fratre //22 suo germano filioque et herede universalis dicti condam domini //23
Anthonii de Ruppefolio, patris sui, licet absente, meque notario //24 regio infrascripto ut communi et
publica persona pro dicto absente //25 unacum nobili Johanne Candieyra, loci de Alb[...], //26
 procuratore dicti domini Johannis stipulante et recipiente ac per manus //27 ejusdem nobilis Johannis
 Candieyra alias Bezacols ibidem s [...], //28 videlicet summam quatercentarum librarum Turonensium
 monete hodie //29 currentis et cursum in presenti regno Franciae habentis //30 valente et computata
 quali libra pro viginti s[olidis], (marge) et hoc tam in scutis, ducatis et aliis peciis auri, quam in
 moneta regia nunc in presenti regno Franciae currenti ; //31 et hoc in //32 deductionem summe sex
 mille florenorum auri in qua //33 dictus dominus Johannes eidem nobili Anthonio fratri sui tenetur

////(fol. 67) ratione legati per dictum condam dominum Anthonium patrem //2 suum sibi facti et legati
in suo ultimo testamento, //3 et ex ordinatione sive arresto per metuendissimam curiam //4 Parlamenti
Tholose super premissis dato et prolato, cui //5 arresto dictus nobilis Anthonius nullo modo
prejudicare //6 intendit. De qua quidem summa dictarum quatercentarum //7 librarum Turonensium
prenominatus nobilis Anthonius a dicto domino Johanne //8 fratre suo stipulatione predicta hic iterum
repetita se habuit, //9 tenuit et reputavit pro bene paccato plenarie //10 et contento, et ob hoc eundem
nobilem dominum Johannem //11 fratrem suum absentem et suos ac bona sua presentia //12 et futura
quictavit, cum pacto de non petendo //13 eidem nobili domino aliquid aliud ratione predice summe
dictarum //14 quatercentarum librarum Turonensium ; dicens idem nobilis Anthonius se nil fecisse
//15 neque dixisse in preteritum facietque neque dicet //16 in futurum aliquid quocumque contenta in
hoc presenti //17 instrumento viciare seu annullari possint ; promittens //18 ulterius presentem
hujusmodi quictanciam dicto nobili domino Johanni //19 absenti bonam facere, habere et contra eam
nec aliquid //20 de contentis in eadem non venire nec veniri facere //21 per se nec per aliquam aliam
interpositam personam //22 in judicio sive extra judicium ; et hoc sub yppotheca //23 et obligatione
omnium bonorum suorum mobilium et immobilium, presentium //24 et futurorum. Et renunciavit juris
et facti ignorantiae //25 et juri ingratitudinis ac exceptioni predice summe //26 dictarum
quatercentarum librarum Turonensium sic ut premittitur a dicto nobili domino Johanne //27 ac per
manus cuius supra non habite et realiter non recepte, //28 errorique calculi, speyque future habite et
numerationis //29 earumdem, exceptionique hujusmodi contractus non sic ? seu //30 celebrati, rey
non sic geste, et aliter aut verbis vel //31 numeris fuisse scriptum quam dictum seu recitatum vel e
converso, //32 omniisque alio juri canonico et civili, divino et humano, novo //33 et veteri, quo vel
quibus contra premissa omnia et //34 singula aut eorum aliqua venire posset seu //35 se juvare in
aliquo, deffendere quomodolibet //// (fol. 67v) deffendere seu

thueri ; et ita predicta omnia et //2 singula prout superius dicta sunt et notata tenere, //3 servare, attendere et complere ac in nullo contra facere, //4 dicere vel venire nec venienti aliquo modo consentire //5 sua promisit dictus nobilis Anthonius bona fide. Et //6 nichilominus ad et supra sancta Dei quarta Ewangelia //7 ejus manu dextra gratis corporaliter tacta //8 sponte juravit. De quibus premissis omnibus et singulis //9 dictus nobilis Anthonius voluit et concessit dicto nobili domino //10 Johanni, fratri suo absenti, fieri, recipi et retineri publicum //11 seu publica instrumentum seu instrumenta tot et tanta quot et quanta //12 ei fuerint necessaria seu etiam oppositura, quod se que possint (?) //13 et valeant fieri, reffici, corrigi et emendari semel, secundo //14 et pluries, consilio et dictamine cuiuslibet sapientis seu //15 sapientium in jure facti, tamen principalis substantia in aliquo //16 non mutata sed semper salva remanente. Acta fuerunt //17 hec ubi supra, in presentia et testimonio nobilis Johannis Candieyra, //18 discretorum virorum Raimundi Amati, Johannis Solare, mercatorum, //19 Guillermi Laurentii basterii dicti castri Sancti Saturnini, domini Johannis //20 Alari, presbyteri, castri de Combreto habitantium, et mei Dhenarii //21 Guitardi, notarii.

«Quicunque et recognitio magnifici et potentis viri domini Johannis de Rupprepolis milites

1457, 25 février – Saint-Saturnin, diocèse de Vabres

Noble Antoine de Roquefeuil, écuyer, fils de défunt Antoine de Roquefeuil, reconnaît avoir reçu de noble Jean de Roquefeuil, son frère, héritier universel dudit défunt, la somme de 400 livres tournois en déduction des 6000 florins d'or que ledit Jean lui doit en raison d'un legs fait par son père dans son testament et d'un arrêt du Parlement de Toulouse (dont la date n'est pas donnée).

Le procureur de Jean de Roquefeuil est noble Jean Candieyra alias Bezacols.

Il s'agit du 25 Février 1457 vieux style ^(v.s.) = 25 Février 1458
nouveau style (n.s.)

D'après l'Arrêt du Parlement de Reims du 20 Août 1268, le
susdit Arrêt du Parlement de Toulouse, était du 24 Septem-
bre 1452 (v.s. et n.s.)